

Viranomaislautakunnan lausunto kunnan ilmasto- ja resurssiviisausohjelman luonnoksesta

Viranomaislautakunta 17.03.2026 § 15
136/11.00.01/2026

Valmistelija

ympäristönsuojelupäällikkö Matti Nousiainen, puh. 044 740 1422

Siilinjärvellä on tehty tavoitteellista ilmasto- ja resurssiviisaustyötä vuodesta 2018 asti. Siilinjärven resurssiviisausohjelma hyväksyttiin vuonna 2020 ja ilmasto-ohjelma vuonna 2021. Ohjelmatyötä tehtiin KierRe – Kiertotalouden ja resurssiviisauden toteuttaminen Pohjois-Savossa -hankkeessa 2018-2020 ja KESTO - Kestävän energiankäytön, materiaalitehokkuuden ja ilmaston seudullinen toimintasuunnitelma -hankkeessa 2020-2021.

Ohjelmien seurannan ja toteutuksen yksinkertaistamiseksi ohjelmat yhdistetään yhdeksi ohjelmaksi. Samalla ohjelmaan sisällytetään ilmastomuutokseen sopeutumis- ja varautumissuunnitelma. Siilinjärven kunta liittyi Fisu-verkoston loppuvuodesta 2024 ja sitoutui samalla verkoston päästötavoitteisiin. Ohjelma toimii myös Siilinjärven tiekarttana Fisu-verkoston tavoitteisiin.

Ohjelmaa on valmisteltu Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU) -hankkeen työnä. Valmisteluun on osallistettu kunnan henkilöstöä, päättäjiä, asukkaita sekä alueen yrityksiä. Kesällä 2025 toteutettiin kuntalaiskysely ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä. Kyselyyn saatiin 74 vastausta. Asukkaille ja päättäjiille sekä yrityksille järjestettiin työpajat, joissa toimijat pääsivät ottamaan kantaa ohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä päästövähennystavoitteeseen.

Ohjelman luonnos oli kommentoitavana kunnan osallisuusalustalla helmikuussa kahden viikon ajan. Luonnoksesta pyydettiin lisäksi erikseen kommentteja Siilinjärven kylä- ja asukas yhdistyksiltä sekä järjestöiltä. Luonnoksesta saatiin yksi kommentointi.

Esityslistan liitteinä ovat ohjelman luonnos, asukaskyselyn ja työpajojen yhteenvedot sekä ympäristönsuojelussa laadittu vastaus ohjelman luonnoksesta annettuihin kommentteihin.

Ohjelman keskeiset tavoitteet

Ilmastopäästöjen suhteen ohjelman lähtökohtana on kansallisten ja EU:n ilmastotavoitteiden saavuttaminen. Kansallisia tavoitteita ohjaa [ilmastolaki \(423/2022\)](#). Ilmastolain tavoite on, että ilmastopäästöt (ktCO₂e, laskentana kaikki päästöt) vähenevät vuoteen 2040 mennessä 80 % verrattuna vuoteen 1990. Fisu-verkosto tarkensi vuonna 2025 omat välitavoitteensa ilmastopäästöjen suhteen. Tavoitteet tarkistettiin käytännössä ilmastolain mukaisiksi. Tavoitteena on, että Fisu-verkoston kunnissa kasvihuonekaasupäästöt vähenevät 70 % vuoteen 2035 ja 80 % vuoteen 2040 verrattuna vuoden 1990 päästötasoon. Tämän ohjelman tavoitevuosi on 2035 ja siten päästövähennystavoite on 70 % vuoteen 1990 verrattuna. Valtuusto on nykyisessä ilmasto-ohjelmassa hyväksynyt päästövähennystavoitteeksi (laskentana Hinku-laskenta, mikä ei sisällä teollisuuden päästöjä eikä raskaan liikenteen läpiajoliikennettä) 60 % vuoden 2005 tasosta. Ohjelmaluonnoksen mukainen tavoite kiristää kasvihuonekaasujen vähennystavoitetta jonkin verran.

Kulutusperäisten kasvihuonekaasupäästöjen osalta tavoitteena on, että kulutusperäinen hiilijalanjälki (tCO₂e/asukas) pienenee 60 % vuoteen 2035 mennessä vuoden 2005 tasosta. Kulutukseen liittyen toisena tavoitteena on ekologisen jalanjäljen (gha/asukas) pieneneminen 45 % vuoteen 2035 vuoden 2010 tasosta. Tavoitteet ovat uusia verrattuna voimassa olevaan ohjelmaan.

Jätteiden syntymisen ehkäisyssä tavoitteena on, että kiertotalousindeksi paranee. Kiertotalousindeksi on uusi mittari, jota SYKE ja Motiva kehittävät parhaillaan. Indeksillä arvioidaan, missä laajuudessa kunnassa on toteutettu kiertotaloutta edistäviä toimia, myös sellaisten toimien osalta, joita ei voi mitata määrällisesti.

Ohjelman teemat

Ohjelmassa on kahdeksan teemakokonaisuutta ja näille päätavoitteet:

- Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne
 - Liikkumisen päästöt vähenevät
- Energiantuotanto ja -kulutus
 - Energian kulutus ja sen aiheuttamat päästöt vähenevät.
- Kiertotalous ja materiaalitehokkuus
 - Kunta edistää kiertotaloutta omassa toiminnassaan, tukee yrityksiä kiertotalousliiketoiminnan kehittämisessä ja mahdollistaa kuntalaisille kiertotalouden mukaisen toiminnan.
- Ruoantuotanto ja -kulutus
 - Ruoantuotannon ja -kulutuksen päästöt vähenevät.
- Metsät ja luonnon monimuotoisuus
 - Siilinjärvellä metsät toimivat hiilinieluinä ja -varastoinä sekä kuntalaisten hyvinvoinnin lähteenä. Luonnon monimuotoisuutta vaalitaan ja parannetaan.
- Vedenkäyttö ja luonnonvedet
 - Siilinjärven pohjavedet ovat puhtaita, vedenkäyttö on kestäväällä tasolla ja vesistöjen ekologinen tila paranee.
- Ilmastojohtaminen, -viestintä ja osallisuus
 - Ilmastotyötä johdetaan ja seurataan kunnassa systemaattisesti ja siitä viestitään aktiivisesti. Yrityksiä, järjestöjä ja asukkaita osallistetaan ilmastotyöhön.
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen
 - Sopeudutaan ja varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin kaikessa toiminnassa.

Jokaisessa teemakokonaisuudessa on päätavoitteiden lisäksi useita osatavoitteita ja näihin liittyviä konkreettisia toimenpiteitä ja aikataulu. Suurelle osalle toimenpiteitä on myös mittarit, jolla toimenpiteen toteutumista seurataan.

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi: Ennakoarviointi tehdään ohjelman hyväksymiskäsittelyn yhteyteen

Ympäristönsuojelupäällikön päätösehdotus

Viranomaislautakunta antaa ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelman luonnoksesta seuraavan lausunnon:

Yleistä

Ilmasto- ja resurssiviisautsuhjelman valmistelu on ollut vaativa, mutta myös osallistava prosessi. Kunnan hallintokunnilla, kuntalaisilla, yrityksillä ja järjestöillä on ollut ollut mahdollisuus osallistua ohjelman tekemiseen useassa vaiheessa ohjelman valmistelutyötä.

Ohjelman teemoihin on yhdistetty teemat nykyisistä kunnanvaltuuston hyväksymistä resurssiviisauks- ja ilmasto-ohjelmista sekä lisätty tärkeinä teemoina ilmastojohtaminen, -viestintä ja osallisuus sekä ilmastomuutokseen sopeutuminen ja varautuminen. Viranomaislautakunta katsoo, että ohjelman pääteemat ja niiden alla olevat tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat hyvän kokonaisuuden, jolla on mahdollista vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, lisätä kunnan resurssiviisautta ja parantaa kiertotaloutta sekä lisätä yritysten ja yhteisöjen kanssa tehtävällä resurssiviisaustyöllä myös kunnan elinvoimaisuutta.

Kuntalaisten elinympäristön ja luonnon monimuotoisuuden parantamisen kannalta metsiin ja luonnonvesiin liittyvät teemat ja tavoitteet ovat hyvin tärkeitä. Ohjelman toteuttamisen kannalta erityisen tärkeä teema ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat ilmastojohtaminen, viestintä sekä yritysten, yhteisöjen ja kuntalaisten osallistaminen tehtävään työhön.

Ilmaston muuttuminen on tosiasia, joten tarvitaan sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteitä, jotta ilmastomuutoksen vaikutukset olisivat mahdollisimman hyvin hallittavia ja haittavaikutukset jäisivät mahdollisimman pieniksi.

Ohjelma on laaja kokonaisuus ja vajaa 10 vuotta ohjelman toteuttamiselle varsin lyhyt aika. Ilmasto- ja resurssiviisaustyö vaatii riittävät resurssit ja kunnan hallintokuntien sitoutumisen toimenpiteiden toteuttamiseen. Keskeistä on, että kuntaorganisaatiossa työ on suunnitelmallista kunnan jokapäiväistä toimintaa eli se ei ole erillistä muusta toiminnasta vaan liittyy saumattomasti kunnan normaaliin vuosisuunnitteluun, talousjohtamiseen ja toiminnan seurantaan. Ohjelmaan liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä on syytä päivittää valtuustokausittain. Ilmastonmuutoksen nopeus on ollut yllättävän suurta jo tähän päivään mennessä ja mm. sopeutumisen toimenpiteitä on tarpeen käydä läpi päivitysten yhteydessä. Kunnassa on varauduttava tekemään ohjelmalle täysi päivitys 2030-luvun alkupuolella.

Huomattava on, että ohjelman hyväksymisen myötä kunta sitoutuu myös Fisu-verkoston hyväksymiin tarkennettuihin verkoston välitavoitteisiin, joilla verkosto pyrkii saavuttamaan vuoteen 2050 mennessä päätavoitteensa, jotka ovat päästöttömyys, jätteettömyys ja globaalisti kestävä kulutus.

Huomiot ohjelmaan sisällytetyistä toimenpiteistä

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

Kunta voi vaikuttaa omilla toimillaan ennen kaikkea joukkoliikenteen kehittämiseen, omien kuljetusten päästöihin sekä jalankulun ja pyöräilyn edistämiseen. Myös matkaketjujen sujuvoittamiseen on mahdollista tehdä toimenpiteitä. Maankäytön suunnittelulla pystytään tukemaan kaikkia edellä mainittuja tavoitteita sekä myös vähentämään yksityisautoilun suoritteita kunnan sisällä. Rakentamisessa olisi tärkeää löytää pilottikohteita, joissa rakentamisen vähähiilisyys olisi merkittävänä periaatteena rakennuksen suunnittelussa.

Autoliikenteen ja työkoneiden päästöjen vähentämiseen kunnan omilla toimilla ei ole suoria keinoja. Yritysten kanssa tehtävällä yhteistyöllä voidaan lähinnä kannusta yrityksiä siirtymään fossiilittomiin polttoaineisiin tai käyttövoimiin työkoneissaan.

Energiantuotanto ja -kulutus

Kunta on liittynyt Julkisen alan energiatehokkuussopimukseen (JETS), mikä on kunnan oman energiankulutuksen vähentämisen kannalta tärkeä toimenpide. Myös kunnan konserniyhtiöillä on tärkeä rooli

energiatehokkuuden lisäämisessä. Kaukolämmön tuotannossa on tärkeää päästä kokonaan fossiilittomaan lämmöntuotantoon.

Kiertotalous ja materiaalitehokkuus

Kiertotalouden edistäminen on ollut kunnan strategisena tavoitteena jo usean vuoden ajan. Kunta voi toimenpiteillään edistää ja mahdollistaa kiertotalouteen liittyvää yritystoimintaa, millä voidaan lisätä kunnan elinvoimaisuutta.

Ruoantuotanto ja -kulutus

Kunta voi omilla toimenpiteillään edistää lähinnä omien ruokapalvelujen ruoan kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämistä. Maatalous on kolmanneksi eniten kasvihuonekaasuja tuottava sektori, mutta kunnalla ei ole juurikaan suoria mahdollisuuksia vaikuttaa päästöjen vähentämiseen. Maaseutualueiden elinvoiman ja huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että kunnassa on ruoantuotantoa ja mahdollisuuksia käyttää lähellä tuotettua ruokaa.

Metsät ja luonnon monimuotoisuus

Metsät ovat kuntalaisille hyvin tärkeä, virkistäytymisen, liikkumisen ja hyvinvoinnin lähde, mikä on tullut hyvin esille, kun kuntaan on tehty uudenlaista metsäsuunnitelmaa. On tärkeää, että kunnan metsiä hoidetaan metsäsuunnitelmassa esitetysti. Tällä voidaan lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä metsien hiilensidontaa ja hiilivarastoa. Kunta voi tällä näyttää myös esimerkkiä yksityisille metsänomistajille.

Vedenkäyttö ja luonnonvedet

Pohjavesien suojelu on kunnan vesihuollolle elintärkeää. Pohjavesien hyvästä tilasta huolehtiminen on myös tärkeää varautumisen kannalta, jotta erilaisissa häiriötilanteissa on mahdollista saada hyvälaatuista juomavettä eri pohjavesialueilta.

Siilinjärven pintavedet vaativat hoitotoimia hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi. Ohjelmassa on esitetty toimille suuntaviivoja, mutta varsinaiset hoitotoimet vaativat oman suunnittelun ja myös resursseja kunnalta.

Ilmastojohtaminen, -viestintä ja osallisuus

Kunnan ilmastojohtaminen on keskeinen asia suunnitelman täytäntöönpanossa. Ohjelmassa on esitetty nopeasti vaadittavat toimet kuten työryhmien perustaminen työn tueksi. Kunnan johtamisorganisaation on kuitenkin sitouduttava kokonaisuudessaan ohjelman toteuttamiseen. Ilmastotyö vaatii riittävät resurssit. Kunnassa tulee mm. selvittää ilmastokoordinaattorin työtehtävän perustaminen esimerkiksi yhteistyössä Kuopion kaupungin kanssa.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen

Sopeutumiseen liittyviä toimia on seurattava ja tarpeen mukaan päivitettävä jopa vuosittain, koska ilmastonmuutoksen kaikkia vaikutuksia ei välttämättä vielä ole tunnistettu.

Yhteenvetona viranomaislautakunta toteaa, että ilmasto- ja resurssiviisausohjelma on hyvin laadittu Siilinjärven kunnan lähtökohdat ja olosuhteet huomioiden ja lautakunta esittää osaltaan ohjelman hyväksymistä.

Päätös

Hyväksyttiin.

